

і латентністю своїх дій. Розкриття злочинної господарської діяльності виступає початком глибокого й комплексного розслідування щодо повної нейтралізації діяльності злочинної організації (групи).

ПАЛЯНИЧКО Д. Г.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри криміналістики, кандидат юридичних наук

ЗАСТОСУВАННЯ КРИМІНАЛІСТИЧНИХ ЗНАНЬ В АДВОКАТСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Кримінальним процесуальним кодексом України 2012 року (далі – КПК України) запроваджено значні зміни в розширені змагальних засад кримінального процесу на досудовому розслідуванні та на судових стадіях. Змагальність сторін у сучасному кримінальному провадженні потребує обізнаності та вміння застосування не лише слідчими та прокурорами криміналістичних знань та рекомендацій у їх практичній діяльності, а й захисниками [1, с. 113]. Що ж до криміналістичних знань, то вони є основою криміналістичного забезпечення розкриття і розслідування злочинів та належать до професійних юридичних знань, не є спеціальними і застосовуються не тільки слідчими, прокурорами, але адвокатами й суддями.

Вперше ідею про необхідність розробки комплексних тактичних і організаційно-методологічних рекомендацій, які б сприяли адвокатам у вирішенні їх професійних завдань, висловив у своїх роботах відомий російський правозахисник А. Ф. Коні. Він наполегливо стверджував, що юрист і, власне адвокат, не повинен обмежуватися одним знанням права, касаційних рішень, не повинен закривати очі перед життям. Він повинен бути широко і глибоко освіченою людиною, яка розбирається в історії, мистецтві, літературі [2, с. 4].

В сучасних умовах є очевидним, що адвокати для забезпечення належного виконання функції захисту повинні опанувати прийоми та криміналістичні рекомендації щодо роботи зі слідами, вміти визначати предмет доказування у конкретному кримінальному провадженні, знати тактичні прийоми проведення окремих слідчих (розшукових) дій, вміти оцінювати їх результати з точки зору дотримання вимог процесуального закону та криміналістичних рекомендацій при їх проведенні. З огляду на зазначене у положеннях КПК України, Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», постанови Пленуму Верховного Суду України від 24 жовтня 2003 року № 8 «Про застосування законодавства, яке забезпечує право на захист» тощо, закріплено, що захисник має право

застосовувати науково-технічні засоби при провадженні тих слідчих дій, в яких він бере участь, а також при ознайомленні з матеріалами справи право адвоката застосовувати технічні засоби, у тому числі для копіювання матеріалів справи, в якій адвокат здійснює захист, представництво або надає інші види правової допомоги, фіксувати процесуальні дії, в яких він бере участь, а також хід судового засідання, в порядку передбаченому законом. Хоча у зазначених актах не конкретизований перелік науково-технічних засобів, які адвокати можуть використовувати у своїй професійній діяльності, однак визнання за адвокатами права застосовувати відповідні засоби свідчить про те, що на сьогоднішній день вони є повноправними суб'єктами застосовування положень криміналістичної техніки [3, с. 109].

Що ж до місця і ролі криміналістичної тактики у діяльності адвокатів, то у радянський період криміналістична тактика розглядалася як прерогатива слідчого, а її розвиток прогнозувався шляхом диференціації двох різних тактик розслідування — «слідчої» і «судової» [4, с. 56-57]. Водночас, наприкінці ХХ століття з'явилися наукові праці, в яких наголошувалося, що досягненню завдань, поставлених перед захисником кримінально-процесуальним законом, сприяє тактика захисту [5, с. 33-38]. Так, для забезпечення гарантій прав та свободи людини закріплених у ст. 59 Конституції України, у ст. 2 чинного КПК України, законодавцем зроблена спроба здійснити баланс приватних та публічних інтересів для успішної реалізації змагальних засад кримінального процесу. Визначені й суб'єкти доказування, якими є лише сторони кримінального провадження (сторона обвинувачення та сторона захисту), кожна з яких має свою власну мету у доказуванні, що зумовлена їх процесуальними інтересами та процесуальними функціями. Отже, виходячи із засад змагального кримінального процесу О.Я. Баєв цілком обгрунтовано вважає, що суб'єктами криміналістичної тактики є державний обвинувач і захисник, саме вони здійснюють свої процесуальні функції, усувають протидію осіб, які мають у розглядуваній справі інші, ніж у них, особисті і професійні інтереси, переконують суд у правомірності та обгрунтованості обраної ними позиції. Тому стосовно діяльності цих осіб, як і діяльності слідчого, має розроблятися криміналістична тактика [6, с. 59].

На підставі проведеного аналізу вище наведених наукових положень ми можемо визначити криміналістичну тактику захисника як спосіб його практичної діяльності, що являє собою сукупність тактичних прийомів, вироблених криміналістичною наукою, які використовуються ним для здійснення тактичного впливу на психіку об'єкта такого впливу, спрямованого на подолання протидії, що чиниться цим об'єктом, або на спонукання цього об'єкту до вчинення певних дій в інтересах захисту, з метою досягнення захисником поставленої мети для реалізації функції захисту [7].

Список використаної літератури:

1. Погорецький М. А., Сергеева Д.Б. Тактика захисника: поняття, зміст та місце в системі криміналістичної тактики / М. А. Погорецький, Д. Б. Сергеева // Вісник кримінального судочинства – 2016. – № 2. – С. 113–123.
2. Кони А. Ф. Собрание сочинений в восьми томах / А. Ф. Кони. – Москва, 1967. – Том 3. – 144 с.
3. Бишевец О.В. Историчний генезис застосування криміналістичних знань у адвокатській діяльності / О.В. Бишевец // Вісник кримінального судочинства – 2016. – № 2. – С. 106–112.
4. Комиссаров В. И. Теоретические проблемы следственной тактики / В. И. Комиссаров. – Саратов, 1987. – 154 с.
5. Титаренко В. В. Вопросы тактики участия защитника в производстве следственных и судебных действий / В. В. Титаренко // Криминалистика и судебная экспертиза. – 1979. – Вып.19. – С. 33–38.
6. Баев О.Я. Криминалистическая тактика: понятие и система / О.Я. Баев // Проблемы криминалистики и уголовного процесса (статьи разных лет). – Воронеж: Воронеж. гос. ун-т, 2006. – С. 56–60.
7. Погорецький М.А. Криміналістична тактика: щодо визначення поняття / М.А. Погорецький, Д.Б. Сергеева // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2012. – № 1 (5): [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lj.oa.edu.ua/articles/2012/n1/12pmasvp.pdf>

САМОЙЛЕНКО О. А.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри криміналістики, кандидат юридичних наук, доцент

ОКРЕМА КРИМІНАЛІСТИЧНА МЕТОДИКА В КОНТЕКСТІ СУЧАСНОГО КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ЗАКОНУ

В сучасній українській криміналістиці приділяється багато уваги дослідженню окремих криміналістичних методик розслідування злочинів, зокрема А.Ф. Волобуєвим, В.В. Тішенком, Г.А. Матусовським, В.Ю. Шепітьком, В.В. Білоусом, О.П. Бушаном, В.В. Лисенком та багатьма іншими криміналістами. Однак, дискусійних питань загальнотеоретичного характеру стосовно сутності та значення окремих методик розслідування для слідчої практики не поменшало.

Криміналістична методика є четвертим, заключним, розділом криміналістики, який вміщує у себе велику кількість окремих методик. На думку більшості криміналістів, окрема криміналістична методика – це впорядкована сукупність практичних рекомендацій (або комплекс науково обґрунтованих та апробованих практикою порад типізованого